

ԱՆԻ ՇԻՐԻՆՅԱՆ

ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՈՒՐԲԳՐԱՅԻՆ ԱԿՈՒՆՔՆԵՐԸ*

Բանալի բառեր:Սուրբգրային վկայություններ, մոզական խորհուրդ, հոգի ու մարմին, հոգևորի տիրապետություն, աստվածային կատարելություն, ցասում, անառակ որդի, երկնքի արքայություն:

Անկախ կրոնի հանդեպ ունեցած մեր վերաբերմունքից, բոլորս էլ Աստվածաշնչի ժառանգորդներն ենք: Սուրբգրային պատմություններն ու վկայությունները դարերի ընթացքում իրենց վրա են հրավիրել արվեստի բոլոր ոլորտների գործիչների ուշադրությունը: Կրոնական հավատն ու կրոնական գաղափարը վերածվել են ստեղծագործական ներշնչանքի աղբյուրի, ինչի պերճախոս վկայություններն են Նարեկացու «Մատյան ողբերգության» պոեմը, Դ. Ալիգիերիի «Աստվածային կատակերգությունը», Դավթի և Մովսեսի հզոր կերպարները՝ Միքելանջելոյի ձեռքով կերտված, Ռաֆայելի «Սիքստինյան տիրամայրը», Մոցարտի «Ռեքվիեմը», Բախի «Չարչարանքներ ըստ Մատթեոսի» գործն ու հարակայուն այլ արժեքներ: Այսպես, Աստվածաշունչը ներագդել է համարյա բոլոր ժողովուրդների և բազմաթիվ մշակույթների վրա՝ հսկայական հետք թողնելով հասարակական կյանքի տարբեր ձևերում: Այն անգնահատելի աղբյուր է: Չմոռանանք, որ հայոց այբուբենով գրված առաջին նախադասությունը ևս սուրբգրային է:

Աստվածաշնչյան բազմաթիվ ու բազմաբնույթ մոտիվներ տեղ են գտել նաև հայ գրողների երկերում: Եղիշե Չարենցի ստեղծագործություններում առկա են և՛ հեթանոսական, և՛ քրիստոնեական մտածողության տարրեր: Հայտնի փաստ է, որ քրիստոնեական կրոնի քողի տակ ծվարել են նախաքրիստոնեական կրոնական հավատալիքները: Սրանք իրենց խորքով միմյանցից շատ հեռու և տարբեր հասկացություններ չեն, երկուսն էլ հիմնված են համանման ծեսերի, պաշտամունքների վրա, երկուսն էլ առաջնորդվել են կրոնական գրեթե միևնույն մտահայեցողություններով և ձգտումներով:

«Կապույտի մեջ, կապույտի մեջ - արևի ոսկին» բանաստեղծության մեջ (I, 78) իրար են խառնվել հեթանոսականն ու քրիստոնեականը: Բանաստեղծը նկարագրում է վաղորդայնի «սրբազան» պահը՝ գեղատեսիլ զարթոնքը, երբ վերջին կապույտում շողարձակում է արևի ոսկին: Ջանգերի կարկաչաձայն դողանջին հետևում է «կապույտ աղջկա» արթնացումը. «-Չարթնիր, զարթնիր, կապույտ աղջիկ,- ու նայիր խաչին...»:

Թեև ստեղծագործական այս շրջանում Չարենցը խուսափում է քրիստոնեական խորհրդանիշերից, ու թեև այս բանաստեղծության մեջ ևս «նստած է» նա-

*Հոդվածն ընդունվել է 22.04.2018թ.:

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել ԱրՊՀ գրականության և լրագրության ամբիոնը:

խաբրիստոնեական ենթատեքստը, այնուամենայնիվ, բանաստեղծը տեսադաշտ է բերում «վանքի» ու «խաչի» պատկերները: Վերջինս քրիստոնեության մեջ զոհաբերության խորհրդանիշն է: Չարենցը բացահայտում է «խաչի» իմաստը՝ «ոսկի միրաժ արթնացած խոսքի»՝ ընդգծելով «խոսքի» ուժը: Պատահական ոչինչ չկա. «խոսքը» հզոր ներգործություն ունի՝ «Ի սկզբանե էր բանը»:

Ձանգերի դողանքը ևս մոգական խորհուրդ ունի: Միջնադարում եկեղեցական զանգերի վրա հաճախ գրված էին լինում հետևյալ բառակապակցությունները. «Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango», ինչը բառացիորեն թարգմանվում է՝ «Ապրողներին կանչում եմ, մեռնողներին ողբում եմ, կայծակները կրճատում եմ»: Չնայած այս արտահայտությունները սուրբգրային չեն, կար հավատ, որ եկեղեցական զանգերի ձայնը օժտված է վերոնշյալ գործառույթներով: Այսպես, Պ. Սևակը սահմանել է իր ժողովրդի պատմական ուղին. «Ողբամ մեռելոց, բեկանեմ շանթեր, կոչեմ ապրողաց»:

Չարենցի վաղ շրջանի գործերից է «Հրո երկիր» շարքը, որը և՛ ժամանակագրական առումով, և՛ հոգեբանական անդրադարձումներով «Երեք երգ»-ի շարունակությունն է կազմում: Ամեն դեպքում սերն է մնում մարմնի և հոգու միասնության, բնության հավերժությանը ծուլվելու միակ հնարքն ու եղանակը: Բանաստեղծը չի ցանկանում, որ իր ցնորք-աղջիկը աննյութական վիճակից մարմնանա ու մնա այդպես՝ մարմնեղեն, երկրային: Նա հմայված է հրաշքով, թող որ՝ անհասանելի... Նա երազում է մարմնի և հոգու միասնություն՝ մի մարմին ու մի հոգի.

Ու միանա՜ն սեզ մարմի՜նը ու հոգի՜ն...

Ու չլինի՜, ու չլինի՜ դու ու ես: (1)

Աստվածաշունչն ասում է. «Սորա համար մարդը կ'թողէ իր հայրը եւ իր մայրը, եւ կ'յարի իր կնոջը. եւ մէկ մարմին կ'լինին» (Ծննդոց, Բ - 24): Հոգին մարդու կամքի դրսևորման տարածքն է, զգացական ցանկությունների տարածքը: Մարմնի և հոգու պառակտվածությունը հատուկ է քրիստոնեական պատկերացումներին՝ մեկը նյութի ժխտումն է. «Որովհետեւ մարմինը ցանկանում է հոգուն հակառակ, եւ հոգին մարմնին հակառակ. եւ սորանք իրար հակառակ են, որ մի գուցէ այն որ դուք կամեցնում էք, այն անէք» (Պողոս առաքելի թուղթը առ Գաղատացիս, Ե - 17):

Բանաստեղծը ձգտում է հոգու և մարմնի ներդաշնակության, հաշտության: «Բայց տեսնում եմ ուրիշ օրէնք իմ անդամներումը՝ որ իմ մտքի օրէնքի դէմ պատերազմում է, եւ ինձ գերի է բռնում այն մեղքի օրէնքովը, որ իմ անդամներումն է» (Պողոս առաքելի թուղթը առ Հռովմայեցիս, Ե - 23): Ազատ կամքը հնարավորություն է տալիս, որ մարդը ճիշտ ընտրություն կատարի: Աստվածաշունչը մահը սահմանում է, երբ բաժանվում են հոգին և մարմինը: Փշրվում ու անէանում են երազները: Բանաստեղծի՝ «հրդեհների լույսին կարոտ» սիրտը ճչում է... ցրտից: Հիասթափությունն անխուսափելի է...

Շարքի վերջում երկուսը դառնում են երեք: Երրորդը՝ դա հենց երկուսի միասնությունն է: Դա հենց բանաստեղծի երազն է, որին, սակայն, դեռ չի հասել, դեռ փնտրում է: Այս փնտրումներն անցնում են «Տեսիլաժամեր» շարքը: Ինչպես այս շարքերը, այնպես էլ «Ծիածան» գիրքը, տրամադրություններով ու պատկերներով հիշեցնում են տեղյանական նվագները: Չարենցի վաղ շրջանի ստեղծագործությանը ևս բնորոշ է քրոջական սիրո երգը: Քույր բառն այստեղ զսպաշապիկի դեր է տանում: Սիրած աղջկան դիմելու այս ձևը գալիս է Աստվածաշնչից: Կար-

դանք Սողոմոնի «Երգ երգոց»-ը. «Սիրտս յափշտակել ես, ով իմ քոյր հարս, սիրտս յափշտակել ես նայուածքներիդ մէկովը, պարանոցիդ մանեակների մէկովը», «Ի՛նչ գեղեցիկ է քո սէրը, ով իմ քոյր հարս, ինչ լաւ է քո սէրը գինիից, եւ քո իւղերի բուրմունքը՝ ամեն խունկերից», «Փակուած այգի է իմ քոյր հարսը, փակուած ակն է, կնքուած աղբիւր է» (զլ. Դ - 9,10,12), «Ես եկայ իմ պարտէզը, ով իմ քոյր հարս...», «Ես քնում եմ, բայց սիրտս արթուն է. սիրականիս ձայնն է, դուռը թակում է. բաց ինձ համար, ով քոյրս, ընկերուհիս, աղաւնիս, կատարեալս...» (զլ. Ե - 1, 2): Ի տարբերություն Սողոմոնի՝ Չարենցը համակված է առավել թախծոտ ու հոգեմաշ տրամադրությամբ.

Իրիկնային քույր իմ հեզ, մեռելի՛ պես դու անցի՛ր,
Թող զանգերը օրհներգեն ու օրհներն քեզ, - դու անցի՛ր: (2)

Կամ՝

Գուցե սու՛տ է սերը այս - հրաժեշտի մի երազ -
Քու՛յր, հու՛շ դարձած հեռավոր, դու հեռանում ես ահա... (3)

Քրիստոնեությունը հայտարարեց հոգևորի տիրապետություն, ինչը սկիզբ դարձավ նոր մտածողության, ըմբռնումների ու ճաշակի: Աստվածաշունչը դարձավ խոհ ու խորհուրդ Աստծո, աշխարհի ու մարդու մասին: Չարենցի երկերում սուրբգրային առնչություններն ամենատարբեր բնույթի են: Դրանք մեզ պատմում են մինչև մեր օրերը հասած բազմաթիվ սովորույթների մասին: «Աղոթք անեն, խունկեր բուրեն - ու լեն» (Լ, 119),- գրում է բանաստեղծը: Խունկ «բուրելը», «ծխելը» Հին Կտակարանում նկարագրված է որպես սրբազան արարողություն. «Եւ խունկ ծխելու սեղան շինես...»: «Եւ Ահարոնը նորա վերայ անուշահոտ խունկ ծխէ. ամէն առաւօտ ճրագները պատրաստելիս խունկ ծխէ: Եւ Ահարոնը իրիկուայ դէմ ճրագները վառելիս խունկ ծխէ, որ Եհովայի առաջին մշտնջենավոր խունկ լինի ձեր ազգերի մէջ» (Ելից, Լ - 1, 7-8):

Չարենցն անհանգիստ բնավորություն էր, անհաշտ՝ նույնիսկ ինքն իր հետ: Նրա անխաղաղ ու փոթորկուն հոգին կարոտ էր անդորրի: Նա ընտրում է հոգևոր խորհուրդն ու այն պատգամում հեռավոր եղբորը. «Խաղաղություն քեզ...» (Լ, 337): Ողջույնի այս տեսակը, որի հիմքը դարձյալ Աստվածաշունչն է, առկա է նաև այլ գրողների երկերում: Թումանյանի մոտ ընթերցում ենք. «Խաղաղություն ձեզ, ո՛վ ուրախ մարդիկ,- ողջունում է դերվիշն ու խոնարհություն է անում տան տիրոջը» («Քե՛ք անողին քե՛ք չի պակսիլ»), «Խաղաղություն ձեզ, մեր անբա՛խտ պապեր...» («Հին օրհնություն»), Շիրազի մոտ՝ «Խաղաղություն ամենեցուն» և այլն: Նորից բացենք Սուրբ Գիրքը. «Եւ նոյն օրը, միաշաբաթի իրիկունը երբոր դռները փակուած էին, այնտեղ ուր որ աշակերտները ժողովուած էին Հրէաների վախիցը, Յիսուսը եկաւ եւ նորանց մէջ կանգնեց, եւ նորանց ասեց. Խաղաղութիւն ձեզ» (Յովհաննէս, Ի-19): Սակայն բոլորը չէ, որ կարող են վայելել Աստծո խաղաղությունը: Շարունակենք ընթերցել. «Եւ երբոր տունը կը մտնէր, բարեւ տուէր նորան: Եւ եթէ այն տունն արժանի է, ձեր բարեւը նորա վերայ գայ, բայց եթէ արժանի չէ, ձեր բարեւը ետ դառնայ դէպի ձեզ» (Մատթէոս, Ժ - 12-13):

Քրիստոսը խաղաղության Աստվածն է և խաղաղություն է պատգամում սերունդներին. «Խաղաղութիւն են թողում ձեզ, իմ խաղաղութիւնն են տալիս ձեզ. ոչ

թէ ինչպէս աշխարհքն է տալիս՝ ես տալիս եմ ձեզ. ձեր սիրտը չ'խռովի եւ չ'վախենայ» (Յովհաննէս, ԺԴ-27): Երկրի վրա երբեւէ հնչած մեծագույն ավետիսը հրեշտակների ավետիսն է. «Փառք Աստուծոյ բարձունքունը, եւ երկրի վերայ՝ խաղաղութիւն, եւ մարդկանց մէջ հաճութիւն» (Ղուկաս, Բ-14):

Խաղաղություն միմյանց մաղթում են ոչ միայն հանդիպելիս, այլև՝ հրաժեշտ տալիս. «Երթաք խաղաղությամբ», «Մնացեք խաղաղությամբ» և այլն: Մաղթանքի այս տեսակը հանդիպում է հատկապէս առաքյալների թղթերում, ովքեր իրենց խոսքը սկսում ու հաճախ նաև ավարտում են «Խաղաղություն լինի ձեզ հետ» բառերով: Հին Կտակարանում ևս կարելի էր «գնալ» կամ «մնալ» խաղաղությամբ. «Եւ թագաւորն ասեց նորան. Գնա խաղաղութեամբ. եւ նա վեր կացաւ ու գնաց Քեբրոն» (Բ Թագաւորաց, ԺԵ - 9):

Հոգու խաղաղությունն այն շափիղներից մեկն է, որը մարդուն տանում է դեպի կատարելություն: Իսկ ե՞րբ է մարդու հոգին խաղաղ: Մի՞թե հոգու խաղաղությունն ուղղակի կապ ունի անսխալական լինելու հետ: Իսկ եթե անսխալական է միայն Աստված, ուրեմն նա, ով ձգտում է հոգու խաղաղության, ձգտում է կատարելության, աստվածացման, գերմարդ լինելու:

Մի պահ միջշէյան գերմարդն ու աստվածային կատարելությունը կարծես թե նույն ծիրում են հայտնվում: Աստվածային կատարելության էր ձգտում Նարեկացին, գերմարդու թանձր արժանիքներ ու հատկանիշներ ուներ Չարենցը: Եվ ինչ է կատարելությունը, եթե ոչ լավագույն արժանիքների ամբողջություն. «Արդ դուք կատարեալ եղիք, ինչպէս ձեր Հայրը որ երկնքումն է, կատարեալ է» (Մատթէոս, Ե-48): Բայց ահա թե որն է Չարենցի եզրահանգումը.

...Ով գործ է անում - նա սխալ ունի, -
Անսխալ մարդիկ աշխարհում չկան -
Աստված է միայն անսխալական...(4)

Չարենցի համար դեպի կատարելություն տանող ճանփաներն այլ էին.

Նա՛ է այս կյանքում ապրելու արժան,
Ով աստվածային ցասումով դաժան
Գիտե թշնամու արյունը քամել... (5)

Երբ խոսքը գնում է Աստծո ցասումի մասին, ականայից հիշում ենք նոյյան ժամանակների ջրհեղեղը: Ինչքա՛ն մեծ պետք է լիներ Աստծո բարկությունը, որ ավերեր իր իսկ ստեղծածը: Սա փաստում է այն մասին, թե ինչ ահռելիության էր հասել ապականությունը: Աստվածային ցասումին «ականատես ենք լինում» նաև այն դրվագում, երբ չար հրեաները առևտրի շուկայի էին վերածել Հայր Աստծո տունը: Այս ցասումը նման է հրի, որ երկաթից մաքրում է ժանգը: Նույնչափ ցասումով էր լցված բանաստեղծը ժողովրդի թշնամիների հանդեպ, որոնցից միայն մահ ու ավերք կարելի է ակնկալել: Իսկ ժողովուրդը՝ «աշխատավոր խալիսը», արարիչ է ու ստեղծագործ, ինչպիսին էր իր նախնին՝ Նոյը, ում բանաստեղծը հրավիրում է՝ «մաճ քաշելու», «կտավ գործելու».

Նո՛յն էր մինչև երեկ
Նստել

Վերը՝
Չյունե Արարատի գլխին:

Էսօր վա՛ր ենք բերե,
Որ թևերը քշտե
Եվ խուղերը սրբե աշխատավոր խալխի: (6)

Բայց «որովհետեւ մարդի սրտի խորհուրդը չար է իր մանկութիւնիցը» (Ծննդոց, Ը-21), Չարենցն էլ շրջապատված էր թշնամիներով ու դավաճաններով, որոնց նա կոչում է «ճորտեր մտքի կամ ոգու ստրուկ».

Որ վերուստ տրված ինքնությունը ձեր՝
Տաղանդը՝ տրված ըստ կարողության, -
Վատնել եք, իբրև Եսավ կամ Զուդա,
Եվ - արծաթն անգամ ձեր չե՛ք ստացել... (7)

Աստվածաշնչի վկայությամբ՝ Եսավն Իսահակի որդին էր, քաջ որսորդ, բայց մտածում էր եղբորն սպանել. «Եւ Եսաւն ասում էր Յակոբին այն օրինութեան համար, որ հայրը նորան օրինեց. եւ Եսաւն ասում էր իր սրտումը. Իմ հօր համար սգի օրերը մոտենում են. եւ ես սպանելու եմ իմ եղբայր Յակոբին» (Ծննդոց, ԻԷ-41): Զուդան Քրիստոսի մատնիչն է, արծաթը՝ մատնության գինը. «Այն ժամանակ տասներկուսից մէկը, որ Յուդա Իսկարիոտացի էր ասվում, գնաց քահանայապետների մօտ եւ ասեց. Ի՞նչ էք կամենում ինձ տալ, եւ ես ձեզ մատնեմ նորան: Եւ նորանք երեսուն արծաթ կշռեցին տուին նորան» (Մատթէոս, ԻԶ - 14-15):

Առավել մեղմ էր Չարենցի վերաբերմունքը «անառակ որդիների» հանդեպ: Այսպես է նա կոչում Վաղարշակ Նորենցին իր բանաստեղծություններից մեկում. «Դու այն անառակ զավակը հո չե՞ս»: Աստվածաշնչում առակի ձևով պատմվում է հորից իր բաժինն առնելով տնից հեռացած, անառակության մեջ ամեն ինչ վատնած և աղքատության դուռը հասած որդու մասին, որ վերջում մեղայականով հորն է ներկայանում, ու սա նրան առաջվա պես ընդունում է, «Որ այս իմ որդին մեռած էր, եւ կենդանացավ. եւ կորած էր, եւ գտնուեցավ...» (Ղուկաս, ԺԵ-11-24): Բանաստեղծն էլ համոզված է.

Այդպես՝ ով երգի անառակ որդի,
Գիտեմ, դու մի օր կվերադառնաս
Քո տունն հայրենի - նայիրյան Պառնաս:(8)

«Մի սոնետ էր դա, որի բովանդակությունը նախորդ օրվա գրույցի այն միտքն էր, թե պոետը չպետք է դավաճանի իր կոչմանը», - հիշում է Վ. Նորենցը: (9)

Դարասկզբի ծանր իրականությունը ստիպում է բանաստեղծին՝ տագնապով մտածել ապագայի մասին: Կենսական երևույթների խոր ազդեցությամբ ծավալվում է մահվան թեման: Քամին բերում է մեռնող հայության ողբալից ելևէջներն ու զառանցանքը: Գիշերվա անթափանց խավարի մեջ Չարենցը տեսնում է մարդկային թափորը, որ «Մի խումբ էր կարծես հրեշտակների...»: Պատկերը նման է Զակոբի երազին. «...եւ ահա մի սանդուղք՝ երկրի վերայ դրուած, եւ նորա գլուխը երկնքին էր դաչում, եւ ահա Աստուծոյ հրեշտակները նորանով վեր էին գնում եւ իջնում» (Ծննդոց, ԻԸ-12):

Աստվածաշնչում գրված երազները Աստծո կողմից մարդկանց փոխանցված գրավոր տեղեկությունների մաս են կազմում: Իսկ գուցե երազը իմաստություն է բերում մարդուն, ինչպես, օրինակ, Սողոմոնը քնած ժամանակ երազի մեջ իմացավ Աստծո բարի խորհուրդները (Գ թագաւորաց, Գ-5, 11-14):

Չարենցի՝ 1933 թվականին գրված «Մահվան տեսիլում» կարելի է տեսնել միջ-նադարյան նկարիչ Հիերոնիմ Բոսխի կտավներին հարիր պատկերներ: Սարսափազդու տեսարանները, թվում է, քաղված են Սուրբ Գրքից: Փորձենք համեմատել դրանք: Չարենցի «տեսիլում» դեպի բլուրը տանող ճանապարհը հատում է «մի ինչ-որ կերպարանք անդեմ, // Մի, կարծես դժոխքից ելած, անսահման դժնի արարած»: Այդ «ոսկորի և մսի կույտը» իրենից ներկայացնում էր մի կմախք՝ «գլխի տեղ - երկաթյա մեքենա», իսկ գլուխը ներքևում էր՝ ձախ ոտի մոտ.

Դա մա՞րդ էր, ուրու՞, թե մի դև,- դժվար էր որոշել իսկույն:-
Նման էր հսկա մորեխի, շարժվում էր թռիչքով թեթև.
Մնում էր մի պահ իր տեղում - և հանկարծ թռիչք էր անում,
Կարճ, հատու, ինչպես դաշտերում մորեխն էր թռչում տեղից տեղ: (10)

Հովհաննես առաքյալի հայտնության մեջ ընթերցում ենք. «Եւ մարախների նմանութիւնը նման էր ձիերի, որ պատրաստուած են պատերազմի համար, եւ նորանց գլուխների վերայ իբրեւ պսակներ կային ոսկու նման. եւ նորանց երեսները մարդկանց երեսների նման. եւ մազեր ունէին կանանց մազերի պէս. եւ նորանց ատամներն առիւծի ատամների նման էին: Եւ զրահներ ունէին ինչպէս երկաթէ զրահներ. եւ նորանց թւերի ծայրը նման էր շատ ձիերի կառքերի ծայրի, որ վազում են պատերազմ» (Յովհաննէս առաքեալի յայտնութիւնը, Թ-7-9):

Իր առանձնահատկությամբ այս պոեմին կարելի է համադրել «Կոմիտաս» երկը, որի մեջ նույնպես առկա են քրիստոնեական տարրերի նմուշներ.

Լռության դագաղի առջև քարացած մի Հիսուս,-
Մահախաչ քարացավ մի պահ մարմարե մաշի դեմ, որ արդեն
Պատանքված մահճում պատանքով ննջում էր ձայների մի նոր Ղազարոս... (11)

Երբ Հիսուսը վերադարձավ Բեթանիա՝ Ղազարոսն արդեն մահացել էր: Նա մոտեցավ քարայրին, որի մեջ թաղված էր Ղազարոսը, հրամայեց ետ տանել քարը, ապա «մեծ ձայնով աղաղակեց. Ղազարոս, դուրս եկ: Եւ մեռելը դուրս եկավ՝ ոտները եւ ձեռքերը պատանով կապած, եւ երեսը վարշամակով պատած» (Աւետարան ըստ Յովհաննու, ԺԱ-43-44): Իր տողերով բանաստեղծը, կարելի է ասել, ակնարկում է «Մեռյալ ձայների Մարգարեի» երկրորդ կյանքի մասին, ինչը սկսվեց 1936 թվականի մայիսի 28-ից, երբ Կոմիտասի սրբացած մարմինը հայրենի հողին հանձնվեց: Կոմիտասի կերպարի մեջ Չարենցը տեսնում էր նաև իրեն՝ որպես նույն ողբերգական ժանապարհի ուղևոր, որպես իր սերնդակից Նեմի գոհ, «Որով հետևե անօրէնութեան խորհուրդը արդէն զօրանում է» (Պօղոս առաքեալի երկրորդ թուղթը առ Թեսաղոնիկեցիս, Բ-7): Ու նա արդարացի իրավունքով հայտարարում է.

Չի պատկերել այսպես անփայլ մարդկությունն իր Փրկչին դեռ՝
Իբրև մի Նեմ՝ քաղցած, աններ - ձեռքին կարմիր մի կացին: (12)

Չարենցը լավ էր հասկանում, որ գալիքը եկվորներինն է: Նա հաստատակամորեն պատգամում է.

Եվ թող ձեր երթը հսկի ապագայի Ղովտը,
Որ երբեք դուք ետ չնայեք՝ ձեր լեռան կեսին հասնելիս... (13)

Ըստ Աստվածաշնչի՝ հրեշտակները օգնում են Ղովտին՝ իր կնոջ և երկու աղ-
ջիկների հետ դուրս գալու քաղաքից. «Եւ եղաւ երբոր նորանց դուրս հանեցին,
նորանցից մեկն ասեց. Անձո ագատիր, ետելիդ մտիկ մի տար, եւ բոլոր դաշտու-
մը մի կանգնիր. սարը փախիր, որպէս զի չ'կորչիս»: «Եւ նորա կինը ետելին մտիկ
արաւ եւ աղի արծան դարձաւ» (Ծննդոց, ԺԹ-17, 26): Այս ամենն իր մեկնաբանու-
թյունն է ստանում Ղուկաս ավետարանչի կողմից, երբ խոսում է Աստծո թագավո-
րության և մարդու Որդու գալստյան մասին. «Այն օրունն ով որ կտրի վերայ լինի
եւ իր բաները տան մէջ, թող չ'իջնէ նորանց առնելու. եւ յանդումը լինողն էլ այն-
պէս թող ետ չ'դառնայ: Յիշեցէք Ղովտի կինը» (Ղուկաս, ԺԷ-31-32):

Չարենցն անհանգիստ էր «պատմության քառուղիներով» անցած իր ժողովր-
դի համար.

Ու կանգնած ենք ահա ապագայի հանդեպ
Չարմանալի՝ թեթև, զարմանալի՝ անդեմ՝
Մերկության պես տկլոր ու անանցյալ...
Այդ մենք ենք երկի այն ուղտը հաստակող,
Որ Հիսուսի առակին հակառակ -
Պիտի մտնենք՝ անգամ ասելի նուրբ ծակով՝
Ապագայի դրախտը անարատ... (14)

Ակնարկվող առակը հետևյալն է. «Յիսուսն էլ ասեց իր աշակերտներին. ճշմա-
րիտ ասում են ձեզ, որ հարուստը դժուար կ'մտնէ երկնքի արքայութիւնը: Բայց
դարձեալ ասում են ձեզ. Աւելի հեշտ է, որ մի ուղտ ասելի ծակովն անցնի, քան թէ
մի հարուստ Աստուծոյ արքայութիւնը մտնէ» (Մատթեոս, ԺԹ-23-24):

Այդ մենք ենք երկի այն հարուստը,
Որ անցյալի մեր այդ տկլորությամբ հարուստ -
Պիտի ժառանգենք մեր դարերի կորուստը,
Որ բոլո՞ր տկլորներին սահմանված է վերուստ... (15)

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Եղիշեն Չարենց, Երկերի ժողովածու, հհ. 1-4, Ե., 1962-1968:
2. Եղիշեն Չարենց, Անտիպ և չիավաքված երկեր, Ե., 1983:
3. Եղիշեն Չարենց, Նորահայտ էջեր, Ե., 1996:
4. Եղիշեն Չարենց, Վերջին խոսք, Ե., 2007:
5. Աստվածաշունչ, Ստոկհոլմի Աստվածաշնչի թարգմանության ինստիտուտ, 1989:
6. Վաղարշակ Նորենց, Հուշեր և արձագանքներ, Ե., 1968:
7. Գասպարյան Դ., Եղիշեն Չարենց: Հայոց բանաստեղծության մայրաքաղաքը, Ե., 1996:
8. Թամրազյան Հ., Եղիշեն Չարենց, Եր., «Արևիկ», 1987:
9. <https://hy.wikisource.org>:
10. . <https://hy.wikipedia.org>:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ
ՉԱՐԵՆՑԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՍՈՒՐԲԳՐԱՅԻՆ ԱԿՈՒՆՔՆԵՐԸ
ԱՆԻ ՇԻՐԻՆՅԱՆ

Քրիստոնեությունը հայտարարեց հոգևորի տիրապետություն, ինչը նոր մտածողության սկիզբ դարձավ: Չարենցի երկերում ևս տեղ գտան սուրբգրային բազմաբնույթ պատմություններ ու վկայություններ:

Չարենցն անհանգիստ բնավորություն էր, անհաշտ՝ նույնիսկ ինքն իր հետ: Նրա անխաղաղ ու փոթորկուն հոգին կարոտ էր անդորրի: Հոգու խաղաղությունն այն շավիղներից է, որ մարդուն տանում է կատարելության: Սակայն դարասկզբի ծանր իրականությունը ստիպում է բանաստեղծին տազնապոլ մտածել ապագայի մասին: Կենսական երևույթների խոր ազդեցությամբ ծավալվում են մահվան ու երազի թեմաները:

РЕЗЮМЕ
БИБЛЕЙСКИЕ ИСТОЧНИКИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЧАРЕНЦА
АНИ ШИРИНЯН

Ключевые слова: *библейские свидетельства, магический совет, душа и тело, духовное владычество, божественное совершенство, гнев, блудный сын, небесное царство.*

Христианство провозгласило господство духовности, что стало началом нового мышления. В сочинениях Чаренца также нашли свое место разнотеловые библейские истории и свидетельства.

У Чаренца был беспокойный характер, он был непримирим даже к самому себе. Его взволнованная и бурная душа тосковала по покою.

Мир души – одна из тропинок, которая ведет человека к совершенству. Однако тяжелая реальность начала века заставляет поэта тревожиться о будущем. Темы смерти и мечты разворачиваются под глубоким воздействием жизненно важных явлений.

SUMMARY
SCRIPTURAL SOURCES OF CHARENTS'S WORKS
ANI SHIRINYAN

Keywords: *scriptural testimonies, magic advice, soul and body, spiritual domination, divine perfection, wrath, prodigal son, heaven kingdom.*

Christianity proclaimed the domination of spirituality which became the beginning of new thinking. Various stories and testimonies were also found in the works of Charents.

Charents was anxious and dissatisfied even with himself. His warily and stormy soul was longing for peace. The peace of the soul is one of the tracks that lead a man to perfection. However, the hard reality at the beginning of the century made the poet worry about the future. Death and dream subjects evaluate under the influence of deep-seated life events.